

Prologus Galeatus,

esset, nosse tempora vel momenta, quae Pa-
ter posuit in sua potestate. Coelum primo
per meridianum circulum, in duas partes
æquales dividitur: pars quae versus Orien-
tem, *Ascendens* dicitur: quae Occidentem,
Descendens. Tunc additur cœlo, siccine di-
vîso, circulus horizontis; quo quidem cum
meridiano, tota cœli sphaera manet divisa
quatuor in partes æquales; quarum princi-
pia, *Cæli anguli*, sive *Cardines* nominan-
tur: hoc est, quatuor eclipticæ gradus, qui
meridianum, tam in media nocte, quam in
meridie; & horizontem tam exortivum,
quam occiduum, statâ horâ puncto que per-
tingunt. Hinc ex quatuor quartis, quæ pri-
ma est, signatur ab oriente ad cœli medium:
secunda, hinc ad occidentem: hinc tertia
ad mediam noctem, ac hinc quarta usque
in orientem. Qualibet harum rursus dividi-
tur in tres æquas partes (quarum in *Æqua-
tore* æqualis erit distantia) quæ *Domus*, *Do-
micilia*, *Habitacula*, vel *Hospitia* dicuntur.
Prima domus initium sumit ab horizonte
exortivo (qui appellatur *Angulus orientis*,
sicut quarta, *Angulus terra*; septima, *An-
gulus occidentis*; & decima, *Angulus medij
cæli*) & secundum Signorum ordinem ter-
minatur in circulo succedente: equidem si-
cut 1. 4. 7. & 10. domus dicitur *Angularis*;
2. 5. 8. & 11. sequentes has, dicuntur *Suc-
cedentes*: reliquæ 3. 6. 9. 12. *Cadentes* no-
minantur; quia debiles sunt, sicut Planetæ
illis in domibus existentes. In prima domo
orientali collocatur Signum *Arietis*: in cœ-
li culmine, *Cancer*: in occidentali cardine,
Libra; & in angulo terræ, *Capricornus*: quæ
quidem domus sunt maximæ virtutis; sicut
Succedentes, minoris: *Taurus* enim succe-
dit *Arietis*, *Cancer* *Leo*, *Scorpius* *Libra*, & *Aqua-
rius* *Capricorno*. Hinc quatuor reliquæ domus
dicuntur *Cadentes*, nimirum, *Gemini*, *Virgo*,
Sagittarius & *Pisces*; quippe tunc debilissimæ
conditionis.

20 Prima domus dicitur *Vita*, quæ qui-
dem *Gaudium* appellatur *Mercurij*: hoc est,
requies, & fructio, propter summam inter
Signum & Planetam in illa domo qualita-
tum concordiam. Secunda dicitur *Substan-
tia* & *spes*: est succedens. Tertia, quæ ca-
dens, vocatur *Dea*, vel *Fratres*: est *Gau-
dium Luna*. Quarta *Angularis*, dicitur *Pa-
Martius*—*Aprilis*—*Majus*—*Junius*—*Julius*—*Augustus*.
Aries—*Taurus*—*Gemini*—*Cancer*—*Leo*—*Virgo*—

Septemb.—*Octob.*—*Novemb.*—*December*—*Januarius*—*Februarius*
Libra—*Scorpius*—*Sagittarius*—*Capricornus*—*Aquarius*—*Pisces*—
7 6 7 8 9

Quid &
que sint
cœlestes in
sphaera Do-
mus?

Ordo do-
morum.

Ingressus
Solis in Si-
gna.

rentes. Quinta succedens, *Liberi*: est *Vene-
ris Gaudium*. Sexta cadens, dicitur *Valerij*
do, quæ *Gaudium Martis*. Septima cardin-
alis, vocatur *Conjux*. Octava succedens,
Mors. Nona cadens, *Religio*, sive *Deus*: est
Gaudium Solis. Decima angularis signatur
per *M.C.* hoc est, *Majus cuimen*. Undeci-
ma succedens, dicitur *Bonus demon*: *Gau-
dium est Jovis*. Ultima cadens, quæ *Satur-
ni Gaudium*, vocatur *Melus demon*. Alijs
nominibus *Ægyptij* cum *Genijs Mundi*
schema hocine deaurarunt; sed eadem in
utrisque mens & intuitus. Ad Kircher. d.
Class. 7. cap. 5. Quas non ineptias harum
domorum combinationibus, & Planeta-
rum situ effutiunt delirij *Judicarij*? Nolo
dicere, nec *AA.* signare; quippe quæ vo-
munt, non solum indigna catholici, sed ra-
tionalis. Hæc satis sint pro dicend's singu-
lis mensibus de influxu Signorum in ortu,
culmine, occasu & imo in cœlo; in quo ma-
joris mihi extitit notitiæ brevitatis, quam
notitia. Huc igitur recurrendum, ubi quid
diebus aut mensibus commune occurrerit;
ne iteretur, quod signatur usquequaque, &
lector ignoret quod exprimitur ibi tantum
per indicem.

21 Dies ergo Siderales & gradus Signi
presigentur in Mensibus singulis diebus: at
sciendum, non apponendos ad amulsim
solis, sed præut generaliter signantur ab
Auctoribus (idem intelligendum de Man-
sionibus *Lune*, sive *Hospitijs*, ut dicunt Ara-
bes) igitur aliter, nequibant implere in-
æqualitatem mensium Romanorum. Unde
tempore stato, fixove rem non fixam & con-
tinuam signant, ut servetur ordo Romanus,
cui aptant cuncta peregrinarum nationum.
V. g. Sol 22. Maji, ingreditur *Geminos*: ve-
rum die 21. primus in illis *Solis* signatur
gradus, & prima Signi *Decuria*, *Præfes* &
Facies; quia in *Ariete* (à quo incipit annus
Astronomicus, primus gradus & prima *De-
curia* initium acceperunt: sicque anni te-
nor continuatur usque in finem. De ingressu
Solis in Signa proprijs in locis dicemus: at
si desideratur certissimè dies, contemplan-
da Tabula sequens, in qua Menses & Signa
cum numeris infra se. Ablato ergo ex 30.
hocine inferiore numero, clare patebit,
quo die Sol ingreditur Signum.

Nomina
domorum.

& totius operis argumentum.

§. V.

De Diebus Ludicris.

Ubi infra, numerus 6. ingressus erit die 24.
Ubi 7. die 23. Ubi 8. die 22. Ubi 9. die 21.
denique ubi 11. die 19. tot enim dies restant
usque ad 30. compendium curius *Solis* in
Signis. Hujus Tabulæ usus in curiosiora se
extendit: per illam igitur Mathematicè
constat, quem *Eclipticæ gradum* teneat *sol*
quolibet anni die. Ad cognitionem ingres-
sus *Solis* in Signa, ut diximus, ex 30. arietur
numeris, qui est infra Signum & Men-
sem. In cognitionem gradus *Solis* in utro-
que, e contra additur numero 30. numerus,
in fra Signum collocatus; & constat eviden-
ter quotus gradus *Solis* in Signo & Mense:
v. g. Martij die 10. quem *Eclipticæ gradum*
S. tenebit: Patebit e vestigio. Numero 10.
diei, adde numerum 9. qui est sub *Ariete*
(Martij Signo) numeri unâ, 19. conficiunt.
In 19. ergo gradu *Piscium* erit *sol* die de-
cima Martij: Semper enim numerandum
usque ad 30. equidem quod hoc Signum
30. grad. constat. Si numerus co inflatus mi-
nor est, quam 30. indicat in me. se gradum
Signi mensis anterioris, ut in exemplo præ-
fatio. Si major 30. numerus fuerit; relictis
30. reliquus numerus, sive analectum, gra-
dus erit *Solis* in *Eclipticæ*: v. g. die 28. *Mar-
tij*. Si huic numero, adduntur 9. quæ sunt sub
Ariete, conficiunt 37. Rejctis 30. in grad.
7. *Arietis* erit *Sol*, die 28. *Martij*. Si vero
numerus coalescens ex die Mensis & Signi,
duntaxat fuerit 30. *Sol* tunc exiit in fine
mensis præcedentis, & in principio Signi
mensis propositi.

Unde scie-
tur gradus
Solis in Ecli-
pticæ

22 Prænotandum denique, quoties
orto aliquo sidere, vel Alterissimo, dicitur
Aëris conturbatio; non debere intelligi de
turbine, typhone, aut venti procelia (ni
expressè notetur) sed de aëris qualitate, seu
alteratione: etenim corpora bene vel male
se habent, juxta hujus elementi conditio-
nem. Constat namque juxta aëris statum
non solum alterari corpora infirmorum, sed
& valentium. Ex his omnibus, quæ meo
judicio fanatici erga convariationes, & in-
fluxus delirant *Judicarij* videlicet citatos *As-
trotologos* maximè totum opus *Francisci
Junctini* in *Astrolog. specul.* apud quem in
Kal. Astrologic. invenitur non solum dies
nativitatis virorum illustrium; sed hora &
minuta: quod quidem apud *Astrono-
mos* plausu, apud cordatos per-
ploditur risu, & jurè.

Quid siene-
tur per Ae-
ris tempe-
statem?

* * * * *
* * * * *

1 HI dies pertinent ad Spectacu-
la, in quæ nimis profusi tam
Græci, quam Romani. Quid oportet (ait
Maximus Tyrius, *serm. 33.*) *Arbeniensium
factis memorare? Civitas omnis celebratum
& hilaratum referta est. Nulla enim pars
anni voluptatis ullius sorte carebat: classe qui-
dem certabant, domi verò festa celebrabant.*
Romæ etiam fastus & luxus. Præter *So-
lemnia*, erant quotidiana spectacula. Ta-
xat Seneca. *Mane leonibus & ursis homines,
meridie spectatoribus obijciuntur* (inquit, *Epist.
7.*) *interfectores interfecturis jubentur obijci,
& victorem ad aliam detinent eadem. Inter-
missum est spectaculum? Interim jugulantur homi-
nes, ne nihil agatur.* Idem Sueton. in
Clau. cap. 34. & Apulejus, 4. *Meta-
morph.* Unde Tertullian. in *Apolog.* cap. 15.
infit: *Risimus & inter ludicras meridianorum
crudelitates, Mercurium, mortuos cauterio exami-
nantem.* De his ergo ludis nihil dicemus,
sed publicis.

Spectacula
quodiana

2 Ludi alij erant *Circenses*, alij *Sceni-
ci*. *Circenses* dicebantur, haud quia circum-
enses exercebant; sed quia agebantur in
Circo Maximo, sicut *Scenici*, quia in Thea-
tro: de quo fuscè Jul. Cæsar *Bulenger*. Tom.
2. *System. de circo & Theatr.* & *Rosin.* lib.
5. *Antiq. Rom.* ubi ludorum tam hinc, quam
ibi species videlicet. Mariana de *Spectacul.*
cap. 2. dividit *Spectaculum* (quod non aliud,
nisi ludus voluptatis gratiâ publicè susce-
ptus, in *Scenica* & *Gymnica*, de quibus suis
in locis. *Spectacula* fiebant vel in Theatro,
cujus figura semicirculi erat, in fronte ob-
jecta scenâ, ubi ludi committebantur; vel
in Amphitheatro, quasi ex duplici theatro,
quod quidem extendebatur majore longi-
tudine, quam latitudine; in quo vel gladia-
tores cum feris, vel inter se pugnant, vel
feræ tantum. Videlicet *Bulenger.* de *Circo
Romano*, & *Just. Lips.* de *Amphitheatr.* quod
ejus partes scitè describuntur. Ludi erant
sacra. Constat ex *Davide Origano*, qui in
Kalendar. Rom. de *Ludis Palatinis*, 17.
Januar. ait: *Fiebant in parvo Templo rotun-
do.* Dicemus ibid. n. 13. Ex his specta-
culis alia dicebantur *sacra*, quia in hono-
rem Deorum fiebant; ut *Cerealia*, *Megale-
sia*, &c. Alia *voriva*, etiam in Deorum hono-
norem, modò aliquid fasti *Reipublicæ*
contigisset ad votum. Alia *Feralia*, uti in
justis *Coss.* & *Imperatorum*, quæ extensa in
ho-

Ludi varij.

Ubi

Prologus Galeatus,

horum apoteosim. Alia merè Ludicra, uti ludus Trojanus in oblectamen populi. Ad, si tanti est, Tertullian. de spectacul. Cassiodor. lib. 3. Epist. 51. Uvolfgang. Lazium, tot. lib. 10. de Rom. republ. Panvin. de Ludis Circensib. ubi singularia luculenter describit Joann. Argolus, expressa pompa ab utroque. Ne lector vespis discedat, illam ex Dionysio Halicarnassæo, lib. 7. Rom. Antiq. à cap. 39. volupè excerptam, ac præ oculis ponam.

3 Pompa ergo (Sacraque, ex quibus licet estimare reliqua) ita disposita. Priusquam spectaculum committeretur, viri potestate ac dignitate præstantes, pompam ducebant cum Dijs, seu imaginibus, à Capitolio per forum in Circum Maximum: in quo apparatu prima erant eorum filij, pubertati proximi, qui jam per ætatem possent interesse, equis vecti, quorum patres erant Equites Romani. Cæteri pedites (distincti per alas & centurias, classiumque ordines) ibant, quasi ludum litterarium peterent; ut appareret peregrinis futura juvenus urbana, quam esset elegans & formà & numero. Hos sequebantur bigarii & quadrigarii ad cursum, singulariumque eorum agitatorum; post quos athleta graviorum, leviorumque certaminum, nudi cætera, pudenda tantum tecti subligaribus campestribus. Hos sequebantur Saltatores & illorum chorus bifariam divisus, virorum scilicet, imberbium & puerorum; post quos tibicines instantes antiqui moris breves tibias, citharistæque plectentes lyras septem fidium, eburneas. Saltatorum habitus, erat tunica punicea, balteis æreis adstricta, gladijs dependentibus; gestabant etiam breves lanceas fœminæ, viri verò æreas simul galeas, cristis pinnatis insignes. Quemque chororum præcedebat choragus, ut formulas saltationis indicaret & primus duceret: alter militares ac concitatos præcinentes modulos, rhythmis plerumque proceleumaticis: hoc est, saltatione armata, vocatà Pyrrhica. Post saltatores armatos in pompa incedebant Satyri saltatores, quorum habitus Silenos representabat: erant enim hirsute tunice amicalaque conferta ex omnium florum genere, mira & delectabili varietate. Aliorum verò Satyrorum habitus hircinis tergoribus erant amicala campestris, & in vertice setæ horrentes, aliaque ad vivum similia, quibus à præcis sæculis delectabantur Romani. Ichonographiam Circi & cunctorum ordinem in pompa, videris apud Panvin. loc. cit. & Pamel. in Tertull. lib. de spectacul.

Pompa ludorum.

Saltatio Pyrrhica.

Satyrorum habitus.

4 Post hos choros transibat agmen citharædorum & tibicinum; quos sequebantur acerraphori, in thuribus aureis & argenteis, tam sacris, quam profanis, diversis incensis aromatibus suffitum facientes. Extremum agmen claudebant Simulacrorum ba uli, Deorum utentes habitibus: nec solum Jovis, Junonis, Minervæ, aliorumque inter duodecim Majores nominatorum; sed antiquorum etiam, quorum illi duodecim sunt progenies: Saturni, scilicet, Themidis, Latonæ, Parcarum, Memoriar, Proserpinæ, Nympharum, Musarum, Horarum, Gratiarum, Liberi & Liberæ: semideorumque, quorum animæ post mortem inter coelites relatæ, pari cum his honore colebantur; uti Hercules, Esculapij, Helene, Castorum, Panos & aliorum hujus furfuris. Peracta pompa continuo sacrificabant Coss. sacerdotisque, quibus fas erat, assistentibus victimarijs, more Græcorum: lotis enim manibus, & lustratis aqua pura victimis, molaque consperitis eorum capitibus, votisque nuncupatis, ministros eas mactare jubebant: horum alij stantem etiam hostiam veste feriebant inter tempora, alij cadentem cultris excipiebant, mox directo tergore, concidebant membratim, delibataque ex singulis extis, alijque membris primitias, farre obvolutas in canistris offerebant sacrificantibus: qui quidem aris impositas succendebant, & vinum affundebant insuper. Ita singula factitari inter Græcos sacrificantes, refert Homerus, iterat Halicarnassæus. Post pompam & sacrificium Coss. simul epulabantur, & post manuum lotionem, dimisso mantili, seu mappa, quibus absterge, spectaculum incipiebant: de quo fusè, 1. Januar. n. 3.

Dij Majores.

Ordo & ritus sacrificij Romani.

5 Primum erat certamen quadrigarum, bigarum (Panvinus addit etiam trigarum) & singularium equorum cursus, sicut olim in Olympia: in quo spectaculo valde alliciebant animum & desultorij equi & equites desultores, in ipso cursu impetè & velocissimè, de equo in equum desilientes, aliquando in quaternos, aliquando in senos, ut notat Florus lib. 3. cap. 3. & Hom. 15. Iliad. à v. 664. quasi hujusmodi corporis in cursu habilitas, Græcorum communis, vel inter illos non infrequens.

Equi desultorij, & desultores equites.

Ut vir equis desultorij uti bene sciens, Quatuor impellens agit, semper saliens, Aliquando in alium alternat; illi autem volant.

Homer.

Plura hic congerit Joann. Spondan. ex Livio & Eustachio. Just. Lips. lib. 3. de Milit. Rom. dialog. 8. Coel. Rhodigin. lib. 21. cap.

& totius operis argumentum.

30. Cicer. pro Murena, Marc. Varro in Fabul. Menipp. & lib. 2. de Re rustic. cap. 7. Propert. lib. 4. Eleg. 2. v. 36. unde Ludi Desultorij in honorem Castorum, de quibus, 15. Jul. n. 10. Sub Heniocho natos hac gaudere agilitate, asserit Manil. d. lib. 5. à v. 85.

Necnon alterno Desultor Sidere dorso, Quadrupedum, & stabilis poterit desigere plantas, Per quos vadit equos, ludet per terga volantum.

Vide Cassiodorum, 3. Variar. 51. Equi indultrij, edoctique erant, ne desultor insiliens caderet. Mira dicentis, ex Paulan. cap. 190. de Equa Phidolæ, in Isag. Novembr. n. 22.

6 Finito certamine equestri, desilientes in pedes, cursu certabant in stadio. Post Athletæ, Cursores, Luctatores, & Pugiles, ludus Trojanus (Hispanicè, Canis vel Torneo) Venatio, seu agitatio ferarum, & hominum cum eis crudele certamen. Ad Argolum in Panvinij Circensib. Halicarnass. d. addit, inter certamina de Republica præclare meritos coronari; voceque præconis, ex Græcorum more, laudari, ostensis ludorum spectatoribus, spolijs de hoste relatjs; ac collectis suffragijs in Theatro pro qualitate honorum in coronas & statuas. Joseph.

Premia vitæ.

Quibus gladius ligatus vel pectus?

Arma dicata.

Que palma victoribus?

Circus Maximus.

capax CL. millium: spectatorum; ut ait Halicarnass. lib. 3. cap. 56. Ampliavit Jul. Cæsar, ad CCCLX. hominum millia; uti refert Plin. lib. 36. cap. 15. Ornamenta plurima habebat: & inter metas ad cursum, quas signabant utrinde Ova Castorum, erat Ara & Columna, supra quam Victoriæ imago cum palma. Alia Ara & columna cum statua Genij Pop. Romani: deinde Ara & columna in qua Romæ simulacrum, & simul Ara & columna cum Fortunæ effigie. Etiam in tramite statua Neptuni Equestris Magnæ Matris cum sistro, sedentis super leonem; & Aræ Deorum Magnorum, Valentium & Potentium, cum aede Solis, seu Phœbi. In medio metæ erat Solis Obeliscus, in ejus apicè globulus pyropi lucebat, ad Solis radios flammantis. Cuncta recolat Tertullian. de spectacul. congeritque Panvin. loc. cit. cap. 17. Alij post addiderunt in Circo Maximo pugnas navales, seu Naumachias. Idem lib. 2. cap. 11. Sueton. in Cæsar. cap. 39. in August. 43. in Nerone. 12. & 28. & in Domitian. cap. 4. Senec. Epist. 71. Plin. lib. 16. à cap. 39. Dio lib. 43. & 44. Appian. lib. 2. de Bell. civil. Ex Poetis, Statius lib. 4. Silvar. 4. à v. 4. & Martialis. Spectaculor. Epigr. 24. & 28. Hæc sint dicta, tanquam Sacrificijs & Spectaculis communia, quæ singularia proprijs dicemus in Dieb. sed notandum apud AA. aliquando Ferias signari nomine ludorum; non propriè, sed quia in illis ludere indulgentum. Ad Marlian. Topograph. Rom. cap. 30. & in Epitom. lib. 3. cap. 6.

Ejus ornamenta, & statua.

Obeliscus Solis.

Naumachia.

Ferie nomine ludorum.

§. VI.

De Diebus Triumphalibus.

Quoniam sæpe occurrunt in Ephemerid. triumphus Ducum Rom. operæ pretium erit, aliqua de Triumphis prælibare. Erat igitur Triumphus Minor & Major: hic dicebatur propriè Triumphus; ille Ovatio; vel ab Ove victimâ, cum taurus destinaretur triumpho; vel à voce plausus Obe, vel Oyah. Halicarn. Dissert. (ait, lib. 5. cap. 37.) hic triumphus ab altero, quod in Ovatione Dux non curru, sed pedibus in Urbem præcedit pompam militum: deinde pro intertexta auro trabea, induitur togâ prætextâ; qui quotidianus est cultus Prætorum, atque Coss. nec scriptum gestabat, ut triumphantes, sed tantum lauream. In cæteris nullo discrimine. Plutarch. in Marcell. & Alex. ab Alex. 6.

Quid Ovatio?